

Identitatea unei entități economice în transferul de business din perspectiva Directivei 2001/23 și a practicii CJUE

Transferul de business impactează în mod inevitabil relațiile de munca, context în care identitatea entității economice comportă o analiză exhaustivă în cazistica recentă a Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE).

Instanța europeană, prin jurisprudența sa, oferă îndrumări esențiale pentru aplicarea normelor Directivei 2001/23/CE a Consiliului din 12 martie 2001 privind apropierea legislației statelor membre referitoare la menținerea drepturilor lucrătorilor în cazul transferului de întreprinderi, unități sau părți de întreprinderi sau unități (Directiva 2001/23), act care urmărește să asigure continuitatea raporturilor de munca existente în cadrul unei entități economice, independent de o schimbare a proprietarului.

Un criteriu decisiv pentru stabilirea existenței unui „transfer” de business, în sensul acestei directive, astfel cum subliniază recent CJUE, este dacă entitatea în discuție își păstrează identitatea, ceea ce rezultă în special din continuarea efectivă a exploatarei sau din preluarea acesteia.

Lipsa unui raport convențional între cedent și cesionar, deși poate constitui un indiciu că nu a avut loc niciun transfer în sensul Directivei 2001/23, nu poate avea o importanță determinanta în această privință.

Domeniul de aplicare al acestei directive se extinde la toate ipotezele de schimbare, în cadrul unor raporturi contractuale, a persoanei fizice sau juridice responsabile de exploatarea întreprinderii, care asumă obligațiile de angajator față de angajații întreprinderii.

Astfel, pentru ca directiva menționată să se aplice, nu este necesar să existe raporturi contractuale directe între cedent și cesionar, cesiunea putând fi efectuată prin intermediul unui terț.

Transferul, în sensul Directivei 2001/23, trebuie să privească o entitate economică organizată în mod stabil, a cărei activitate nu se limitează la executarea unei lucrări determinate. Constituie o asemenea entitate orice ansamblu organizat de persoane și de elemente ce permite exercitarea unei activități economice, care urmărește un obiectiv propriu și care este suficient de structurat și de autonom.

Pentru a stabili dacă cerința privind menținerea identității întreprinderii este îndeplinită, trebuie să se ia în considerare toate împrejurările de fapt ce caracterizează operațiunea în cauză, printre care figurează în special tipul de întreprindere sau de unitate în discuție, aspectul dacă sunt sau nu transferate elemente corporale precum clădiri și bunuri mobile, valoarea elementelor necorporale la momentul transferului, aspectul dacă esențialul personalului a fost sau nu preluat de noul angajator, dacă a fost sau nu transferată clientela, precum și gradul de similitudine

între activitățile exercitate înainte și după transfer și durata unei eventuale suspendări a acestor activități.

Aceste elemente nu constituie însă decât aspecte parțiale ale evaluării globale care se impune și, prin urmare, nu pot fi apreciate izolat. Rezulta că importanța care trebuie acordată diferitelor criterii privind existența unui „transfer” în sensul Directivei 2001/23 variază în mod necesar în funcție de activitatea desfășurată sau de metodele de producție ori de exploatare utilizate în entitatea economică, în unitatea sau în partea de unitate în cauză.

CJUE a arătat că o entitate economică poate funcționa, în anumite sectoare, fără a dispune de elemente de activ corporale sau necorporale semnificative, astfel încât menținerea identității unei asemenea entități după efectuarea operațiunii careia îi este supusă nu poate, prin definiție, să depindă de cesiunea unor astfel de elemente.

Într-un sector în care activitatea se bazează în principal pe forța de muncă, situație care se regăsește în special atunci când o activitate nu necesită folosirea unor elemente materiale specifice, identitatea unei entități economice nu poate fi menținută după efectuarea operațiunii în cauză dacă esențialul personalului acestei entități, în ceea ce privește numărul și competența, nu este preluat de cesionarul prezumat.

Această analiză implică, prin urmare, existența unei serii de constatări de ordin factual, această problemă trebuind să fie apreciată în concreto de instanța națională în lumina criteriilor stabilite de CJUE, precum și a obiectivelor urmărite de Directiva 2001/23, cum ar fi cel al protecției lucrătorilor în cazul schimbării angajatorului pentru a asigura menținerea drepturilor lor, prevăzută în considerentul (3) al directivei amintite.

Potrivit jurisprudenței constante, domeniul de aplicare al articolului 1 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2001/23 nu poate fi apreciat pe baza unei interpretări exclusiv textuale. Ca urmare a diferențelor dintre versiunile lingvistice ale directivei, precum și a divergențelor dintre legislațiile naționale cu privire la noțiunea de cesiune convențională, această noțiune trebuie să primească o interpretare suficient de flexibilă pentru a răspunde obiectivului directivei menționate, care, astfel cum rezulta din considerentul (3) al acesteia, este acela al protecției salariaților în caz de schimbare a angajatorului.

Directiva 2001/23 este aplicabilă în cazul transferului unei întreprinderi care se referă la o activitate economică organizată în mod stabil. Noțiunea de unitate, menționată la articolul 1 alineatul (1) din această directivă, face trimitere la un ansamblu organizat de persoane și de elemente ce permite exercitarea unei activități economice care urmărește un obiectiv propriu.

Aceste elemente nu constituie însă decât aspecte parțiale ale evaluării globale care se impune și de aceea nu pot fi apreciate izolat.

Sunt situații în care activitatea economică desfășurată de angajator – instituție financiară – nu necesită elemente corporale semnificative pentru funcționarea acesteia. În schimb, această activitate economică bazându-se în principal pe elemente necorporale, transferul lor are o anumită importanță în sensul calificării drept transfer al unei părți a unei întreprinderi.

Astfel, activele necorporale precum instrumentele financiare și alte active ale beneficiarilor, în speța clienți, ținerea conturilor, alte servicii de investiții și servicii auxiliare și arhive, și anume documentația referitoare la serviciile și la activitățile de investiții furnizate clienților, contribuie la identitatea entității economice în cauză.

Transferul acestor elemente este în mod necesar condiționat de acceptarea expresă sau tacită a clienților, întrucât, într-un context precum cel în care angajatorul este o instituție financiară, o întreprindere care își încetează activitatea nu le poate impune clienților săi să încredințeze gestiunea titlurilor lor întreprinderii pe care o alege aceasta.

Astfel, preluarea de catre o a doua întreprindere a instrumentelor financiare și a altor active ale clienților celei dintâi întreprinderi, ca urmare a încetării activității economice a acesteia, în temeiul unui contract a cărui încheiere este prevazută de legislația națională, în condițiile în care clienții celei dintâi întreprinderi își pastrează libertatea de a nu încredința celei de a doua întreprinderi gestionarea titlurilor lor la bursa, poate constitui un transfer al unei întreprinderi sau al unei părți a unei întreprinderi, întrucât este dovedită existența unui transfer de clientela. În acest cadru, numărul, chiar foarte mare, de clienți efectiv transferați nu este, în sine, determinant în ceea ce privește calificarea drept „transfer”, iar împrejurarea ca cea dintâi întreprindere colaborează, în calitate de societate neindepartentă de intermediere financiară, cu a doua întreprindere este, în principiu, lipsită de incidență.

Ca atare, menținerea identității unei entități economice în cadrul transferului de business e necesar a fi analizată în ansamblul elementelor caracteristice fiecărei situații concrete.

Referințe bibliografice:

1. *Hotărârea din 16 februarie 2023, Strong Charon, C-675/21, EU:C:2023:108*
2. *Hotărârea din 6 martie 2014, Amatori și alții, C-458/12, EU:C:2014:124*
3. *Hotărârea din 16 noiembrie 2023, NC , C-583/21- EU:C:2023:872*
4. *Hotărârea din 20 ianuarie 2011, CLECE, C 463/09, EU:C:2011:24*
5. *Hotărârea din 20 iulie 2017, Piscarreta Ricardo, C 416/16, EU:C:2017:574*
6. *Hotărârea din 10 decembrie 1998, Hidalgo și alții, C 173/96 și C 247/96, EU:C:1998:595*
7. *Hotărârea din 29 iulie 2010, UGT FSP, C 151/09, EU:C:2010:452*
8. *Hotărârea din 9 septembrie 2015, Ferreira da Silva e Brito și alții, C 160/14, EU:C:2015:565,*
9. *HOTĂRÂREA din 8 mai 2019, Dodič, C-194/18, EU:C:2019:385*
10. *Directiva 2001/23/CE a Consiliului din 12 martie 2001 privind apropierea legislației statelor membre referitoare la menținerea drepturilor lucrătorilor în cazul transferului de întreprinderi, unități sau părți de întreprinderi sau unități*